

Oponentský posudek diplomové práce

Mariana KROUPOVÁ: *Podoby autostopu v současném Česku*. Praha: SP SKE FHS UK 2024, 71 s. + přílohy. Vedoucí práce: Mgr. Jan Šturma

Mariana Kroupová se ve své diplomové práci rozhodla zaměřit na fenomén, který je v současné době málo viditelný, na autostop. Za tím účelem provedla literární rešerši odborných i neoborných zdrojů a kvantitativní výzkum.

Výsledná diplomová práce je vedle Úvodu a Závěru členěna do šesti kapitol, z nichž v pěti se autorka prostřednictvím literatury pokouší nahlédnout autostop z různých perspektiv. Stručně se věnuje historii autostopu a dále se pak vyrovnává s některými koncepty, které by s autostopem mohly být spojovány (důvěra, risk a riziko, sdílení, udržitelnost), resp. mu naopak mohou odporovat (individualizace, komodifikace). Poslední šestá kapitola pak představuje vlastní empirický výzkum.

Je rozhodně na místě ocenit autorčinu snahu ponořit se do sledovaného fenoménu. Bohužel je však na místě podotknout, že tato snaha naráží na řadu nejasností. Předně, pokud je práce psána ve společenskovědním diskurzu, postrádám vymezení pozic, z nichž autorka k tématu přistupuje. Koncepty, které k diskuzi vybírá, se zdají být vybírány poněkud nahodile. Očekávala bych třeba vzhled do sociologie/antropologie mobility či turismu. Místo opory v nějakém jasně vytyčeném teoreticko-epistemologickém zázemí autorka tak různě bloumá po různé literatuře a vybírá z ní, co se jí jeví jako zajímavé. Signifikantní pro tento přístup je třeba věta ze samotného úvodu práce: „Díky své afinitě k autostopu se cítím být v bublině, kde je téma stopování stále docela živé, stále dokola jsem si kladla otázku, zda je autostop skutečně tak na ústupu, jak se zdá, anebo se pouze přeměnil do podoby, které už pro obyvatele hlavního města a akademické obce není tak viditelná?“ (pozn.: v práci absentuje stránkování, tedy nebudu uvádět čísla stran ani v posudku). Zaujetí je chvályhodné, ale na kvalitní odborný text nestačí.

V textu samotném je v důsledku toho řada nejasností či nedůsledností. Třeba zdůvodnění toho, že pro historický exkurz bude používat „prameny americké, které jsou /.../ o něco bohatší a budu předpokládat, že jsou zobecnitelné i na Česko“ je z pohledu sociálních věd víc než problematické. V kapitole 1.3 autorka deklaruje, že bude pracovat s popkulturním a mediálním obrazem autostopu (opět ale bez zřetelného systematického výběru zdrojů), ale ani tento přístup neudrží a cituje třeba z psychologické studie. Výzva, že se čtenář diplomové práce „musí podívat“ na pohádku Kouzla králů, je pak zcela mimo žánr. Za invenční nepovažuji ani propojování teoretických konceptů s příslovími a pořekadly, stejně, jako některé jejich interpretace (např. diskuze vztahu důvěry a komunity podle Misztal /jejíž jméno navíc autorka píše chybně/, proloženou definicí solidarity z Velkého sociologického slovníku, který ovšem nevytvořil sám Petrusek, stejně jako v něm nenapsal předmětné heslo). Zároveň je text plný různých autorčiných úvah a dohadů, které jsou ovšem zcela nepodložené (např.: „Ochota turistů platit za autentické zážitky kultury vede nutně k její komodifikaci – z domorodých tanců se stávají představení pro turisty, po kterých se vybírají peníze, z tradičních jídel speciality v drahých restauracích. Přispívá autostop, jako jistá forma turismu, i když mnozí stopaři by se jej tak zdráhali nazvat, této komodifikaci? Troufnu si hádat, že ne. Kulturní výměna při autostopu probíhá nezištně a nevytváří ani očekávání možného zisku.“).

Pro vlastní empirický výzkum autorka využila marketingovou agenturu. Bylo by na místě uvést, za jakých podmínek. Práce s panelisty této agentury poněkud znepřehlednila, jak reprezentativní vlastně je

výběrový soubor. Z hlediska metodologie pak autorka uvádí různé výběrové strategie (termíny jako stratifikovaný výběr, kvótní výběr, snawball sampling klade ledabyle vedle sebe, aniž by si byla vědoma, že označují různé postupy). Otázky do dotazníku, jimž předcházely hypotézy, autorka formulovala na základě své literární rešerše. Tj. stejně jako ona jsou poněkud nahodilé. Ve vyhodnocení se snaží sebraná data interpretovat, ale občas poněkud překvapivě. Např. „Využívání automobilů je v současné společnosti běžné a 80 % české populace vlastní auto, ale pouze 60 % populace jej běžně používá a lze je tedy považovat za aktivní řidiče.“ Rozumím tomu dobře, že je v ČR o 20% víc aut než řidičů?

Nelze se bohužel nepozastavit nad jazykem, kterým je práce psána. Vedle řady gramatických i stylistických pochybení (některé věty doslova nedávají smysl, dost zoufalé jsou i překlady citací z anglických originálů – např.: „Kerouac se nacházel v prvních řadách přicházejícího masového, mobilního turismu v Americe v šedesátých letech, ale jeho přítomnost na cestě by mohla mít víc společného s odmítnutím buržoazní poválečné konzumní společnosti než s bytím jejím příkladem.“) je převládajícím žánrem práce jazyk, který bych označila jako žoviální. Svědčí o tom ostatně už názvy jednotlivých kapitol – třeba „Co by se stalo se stopem, kdyby se organizoval?“. Mrzí i používání sousloví „praktická část“ diplomové práce, o němž jsem doufala, že už je na FHS UK vymýceno.

Závěrem. Mariana Kroupová se ve své diplomové práci věnovala namnoze zajímavému a dnes možná spíše opomíjenému fenoménu autostopu. Jistě je na místě ji pochválit za nasazení, s nímž se zjevně do práce pustila. Stejně tak za snahu zachytit současný rozsah stopování v české populaci. Méně pak za velké množství nedůsledností, které výsledný text nese. Ostatně, obsahu neodpovídá ani název – o současných podobách autostopu se toho mnoho nedočteme. Proto sice doporučuji diplomovou práci Mariany Kroupové k obhajobě, ale navrhuji ji hodnotit jako dobrou.

Praha, 17. září 2024

Mgr. Hedvika Novotná, Ph.D.